

ЯК ОЦІНИТИ ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОНАННЯ ПАРИЗЬКОЇ УГОДИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ №13?

Демиденко Є.А.

Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Київ

Демиденко А.О.

Відділ моделювання довкілля, ІПММС НАН України, Київ

Анотація. В статті обґрунтовується необхідність зміни пануючого в українському законодавстві та експертному середовищі розуміння, що ціллю сучасного екологічного управління є «забезпечення безпеки» замість «забезпечення сталого розвитку», і «захист довкілля», а не «зменшення екологічних ризиків».

Ключові слова: екологічне управління, водне врядування, ефективність, результативність, сталий розвиток, розуміння ризику, опірність, адаптація.

В Україні ефективність екологічного управління ще й досі визначається відповідно до застарілих радянських стандартів. Зокрема, Закон України встановлює, що одним з основних принципів охорони навколишнього середовища є «*додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів*» [1]. В результаті, екологічна безпека забезпечується «*контролем відхилень від гранично допустимих нормативів забруднень навколишнього природного середовища*». За умови керування таким принципом, процес екологічного управління керується «*базовими стандартами, додержання яких забезпечує високий рівень ефективності*».

Проте дотримання нормативів давно не забезпечує високий рівень ефективності. На цьому постійно наголошує Європейська Комісія (ЄК), аналізуючи екологічне законодавство пострадянських країн. Ще задовго до укладення Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, ЄК підкреслювала проблему встановлення надмірних і занадто суворих нормативів та стандартів. досягти яких на практиці фактично неможливо і які блокують розробку стратегій розвитку [2]. Ця проблема стала особливо очевидною під час національної адаптації Цілей Сталого Розвитку (ЦСР) та підготовці Очікуваного Національно Визначеного Внеску (ОНВВ) України до Паризької угоди.

Так, ЦСР13 направлена на «*пом'якшення наслідків зміни клімату*», в той час, як Паризька угода передбачає два шляхи впровадження – «*сприяння (1) опірності до зміни клімату та (2) низьковуглецевому розвитку*» та «*забезпечення узгодженості фінансових потоків із напрямом (1) низьковуглецевого та (2) опірного до зміни клімату розвитку*».

Відповідно питання **наслідків/впливів** змін клімату та їх **причин**, мають розглядатися, як мінімум, рівноправно.

Важливість принципу рівності полягає у положеннях Паризької угоди, яка говорить не просто про *«протидію змінам клімату»*, а про *«зниження ризиків зміни клімату»*, а ризик, як відомо з The Global Risks Report of the World Economic Forum, є добутком вірогідності несприятливої події та її впливу. Саме тому досягнення ЦСР13 та цілей ПУ можливе також двома шляхами – зменшуючи кожен з двох множників ризику зміни клімату і вибираючи, котрий з них найбільш ефективно зменшує ризик. Зважаючи на вищенаведене, такий вибір альтернатив радикально відрізняється від встановленого українським законодавством безальтернативного способу визначення ефективності.

Як свідчить нещодавнє дослідження центру «Суспільство і Довкілля», українців теж більше цікавлять **наслідки** змін клімату (в Україні ними переважно є паводки та посухи), хоча Уряд більше цікавлять викиди, як **причини** змін клімату.

Про безальтернативність українського підходу свідчить також повна відсутність в українському ОНБВ згадки про впливи змін клімату та про адаптацію чи підвищення опірності. В українській стратегії адаптації завдання ЦСР13.1 звучить, як *«обмеження викидів парникових газів в економіці»*, тоді коли в глобальному завданні ЦСР13.1 йдеться про *«підвищення опірності і здатності адаптуватися до небезпечних кліматичних явищ і стихійних лих у всіх країнах»*, що свідчить про повне нерозуміння Урядом суті та цілей Паризької угоди та ЦСР13.

Для приведення документів до спільного знаменника і закріплення на законодавчому рівні однакової термінології відповідно до ПУ, Україні варто було б законодавчо затвердити міжнародне визначення ефективності «врядування» [3]: *«ефективність стосується вкладу врядування, щоб максимізувати вигоди від стійкого управління водними ресурсами та добробуту з найменшими витратами для суспільства»*.

Очевидно, що таке визначення ефективності підкреслює можливості альтернативних шляхів реагування на зміни клімату, зокрема, зменшення загрози від зміни клімату, шляхом зменшення викидів, і адаптацію до наслідків ЗК, шляхом збільшення адаптаційної здатності та опірності. При цьому адаптація стосується в основному водного сектору, а боротьба з викидами – енергетики, і вони доповнюють, а не виключають одне одного. Причиною цього є відсутність комплексної національної стратегії адаптації до зміни клімату, яка враховує усі сектори державної політики.

Цікавий приклад застосування такого підходу наведений в аргументації тих американських вчених, що підтримують вихід США з Паризької угоди. Суть аргументів наступна – аналіз співвідношення доходів та видатків американського ОНБВ до Паризької угоди свідчить про неефективність витрат у розмірі 1 трлн. доларів США, необхідних для пом'якшення глобального потепління шляхом зменшення викидів на менше ніж 0.05°C [4]. В сьогодиншних умовах значно ефективніше витратити третину цієї суми на адаптацію до головних наслідків змін клімату – збільшення інтенсивності та частоти посух та паводків, будуючи додаткові водосховища, дамби, протипаводкові споруди, десалінізаційні заводи, берегозахисні

споруди тощо. Як вони стверджують, саме адаптація, не зменшення викидів, є економічно раціональним рішенням в існуючих дуже невизначених умовах.

Як бачимо, перехід до адаптації до змін клімату вимагає застосування кардинально інших, і одночасно набагато більш складних принципів екологічного регулювання та управління/врядування. Перш за все, необхідно в управлінні екологічною безпекою перейти від «захисту» до «управління екологічними ризиками», що в подальшому сприятиме затвердженню в Україні міжнародного визначення ефективності екологічного управління.

Проте шлях до такого розуміння ефективності екологічного врядування пролягає через зміну законодавчих положень і парадигми розвитку. Дана стаття є закликом йти по цьому шляху разом з більшістю підписантів Паризької угоди.

ЛІТЕРАТУРА

1. ЗАКОН УКРАЇНИ Про охорону навколишнього природного середовища (<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>)

2. Convergence with EU environmental legislation in Eastern Europe, Caucasus and Central Asia: a Guide / European Commission - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2003. — 124pp.

3. Принципи ОЕСР щодо водного врядування (українською мовою) (https://www.oecd.org/cfe/regional-policy/OECD%20Principles%20on%20Water%20Governance_Ukrainian.pdf)

4. Bjorn Lomborg, Impact of Current Climate Proposals, Global Policy, Volume 7, Issue 1, Pages: 109-118, February 2016. (<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1758-5899.12295>)

ЕКОЛОГІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КОМПАНІЇ «НОВА ПОШТА»: ПРОПОЗИЦІЇ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ Волошин О.Г.

Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, Київ

Екологічна відповідальність бізнесу, ґрунтується на засадах усвідомленої та мотивованої його участі у різних заходах, спрямованих на попередження і мінімізацію негативних впливів на навколишнє природне середовище, раціональне природокористування, розв'язання найважливіших проблем життєзабезпечення суспільства без виснаження, деградації й забруднення довкілля, які ґрунтуються на 17 базових цілях сталого розвитку [1].

За узагальненими показниками рівня відображення критеріїв екологічної відповідальності у нефінансових звітах 10-ти компаній «Нова Пошта» займає найнижчу позицію – 30 % [2].

Водночас, компанія показує прагнення зробити всій внесок у досягнення Глобальних цілей сталого розвитку, маючи на меті стати однією із кращих соціально відповідальних компаній України. Для реалізації цієї мети і для забезпечення інформаційної відкритості з 2016 року «Нова пошта»